

Materiały XXVIII Konferencji z cyklu
*Zagadnienia surowców energetycznych
i energii w gospodarce krajowej*
Zakopane, 12–15.10.2014 r.
ISBN 978-83-62922-37-6

Waldemar BEUCH*, Robert MARZEC*

Sytuacja na rynkach zbytu węgla oraz polityka cenowo-kosztowa szansą na poprawę efektywności w polskim górnictwie

Sytuacja na rynkach zbytu węgla oraz polityka cenowo-kosztowa są szansą na poprawę efektywności w polskim górnictwie.

W ramach tego zagadnienia przedstawiono sytuację podaży-popytu na światowym i krajowym rynku węgla kamiennego i jej wpływ na kształtowanie się poziomu cen, kosztów i wyników ekonomiczno-finansowych w sektorze górnictwa węgla kamiennego w Polsce.

Sytuację na światowym rynku w I półroczu 2014 r. węgla kształtowały takie czynniki jak: niski popyt, wysoki stan zapasów zarówno u producentów, jak i u konsumentów węgla oraz silna konkurencja ze strony alternatywnych źródeł energii i gazu ziemnego. Notowania tygodniowego indeksu węglowego w czerwcu 2014 r. obniżyły się do poziomu najniższego od czterech lat (71,60 USD/t DES ARA za 6000 kcal/kg w ostatnim notowaniu), przy średnich notowaniach w 2013r. na poziomie około 81,85 USD/t. Ceny węgla z Rosji pod koniec czerwca spadły do 69 USD/t FOB porty bałtyckie (za 6000 kcal/kg).

Na rynku węgla koksowego ceny osiągnęły minimalny poziom możliwy do zaakceptowania przez producentów węgla (116–120 USD/t).

Sytuacja na światowych rynkach wpłynęła na pogorszenie sytuacji na krajowym rynku węgla.

---

* Agencja Rozwoju Przemysłu SA, Oddział w Katowicach

W Polsce w okresie styczeń–czerwiec 2014 r. **główni producenci węgla kamiennego wydobyli ogółem** 34,1 mln ton węgla (o 2,8 mln ton mniej niż w tym samym okresie 2013r.). Wydobyte węgle energetyczne uległy zmniejszeniu o 8,0%, a węgla do koksowania o 5,6%.

Stan zapasów węgla kamiennego na koniec czerwca 2014 r. wyniósł 8,3 mln ton i w porównaniu do analogicznego okresu 2013 r. uległ niewielkiemu zmniejszeniu (o 0,1 mln ton), ale w porównaniu do stanu na koniec 2013 r. wzrósł o 1,8 mln ton.

Zwiększenie stanu zapasów węgla wynikało z wyższego poziomu produkcji węgla od jego sprzedaży w I półroczu 2014 r. (o 2,3 mln ton).

Sprzedaż węgla kamiennego w okresie styczeń–czerwiec 2014r. wyniosła 31,8 mln ton i w porównaniu do odpowiedniego okresu 2013r. była niższa o 4,3 mln ton. W okresie tym nastąpiło obniżenie sprzedaży na rynek krajowy o 2,8 mln ton (o 9,2%) i na wywóz do krajów Unii Europejskiej i eksport poza granice UE o 1,5 mln ton (o 25,9%), do poziomu 4,3 mln ton. Największy wpływ na obniżenie sprzedaży krajowej miała niższa sprzedaż do pozostałych odbiorców krajowych o 20,5% i do energetyki zawodowej o 7,2%. Zmniejszenie sprzedaży węgla energetycznego wystąpiło przy obniżeniu produkcji energii elektrycznej w kraju o 4,7%, w tym z węgla kamiennego o 6,5%.

Sprzedaż węgla do koksowania w okresie styczeń–czerwiec 2014r. wyniosła 5,8 mln ton i była niższa o 9,3% (o 0,6 mln ton) niż w odpowiednim okresie 2013r., w tym o 6,9% w kraju i o 19,6% na wywóz i eksport.

Cena zbytu węgla ogółem w okresie styczeń–czerwiec 2014 r. wyniosła 280,31 zł/tonę i w porównaniu do analogicznego okresu 2013 r. była niższa o 7,7%, przy czym cena zbytu ogółem węgla do celów energetycznych obniżyła się o 5,4%, natomiast cena zbytu węgla do koksowania uległa obniżeniu o 14,6%.

Obniżenie cen zbytu i wielkości sprzedaży spowodowało obniżenie przychodów ze sprzedaży węgla o 18,7% do poziomu 8,9 mld zł.

Koszty produkcji węgla w okresie styczeń–czerwiec 2014 r. wyniosły 10,6 mld zł i były niższe od poniesionych w analogicznym okresie 2013 r. o 0,8 mld zł (o 7,1%). Największą część tych kosztów (48,8%) stanowiły koszty wynagrodzeń wraz z narzutami. Były niższe niż w okresie styczeń–czerwiec 2013 r. o 0,5 mld zł (o 9,4%), przy zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia w tym okresie o 6,5 tys. etatów (o 6,0%). Koszty **zużycia materiałów i energii** w okresie styczeń–czerwiec 2014 r. wyniosły 1,8 mld zł i były niższe niż w porównywalnym okresie 2013 r. o 0,1 mld zł (o 6,2%).

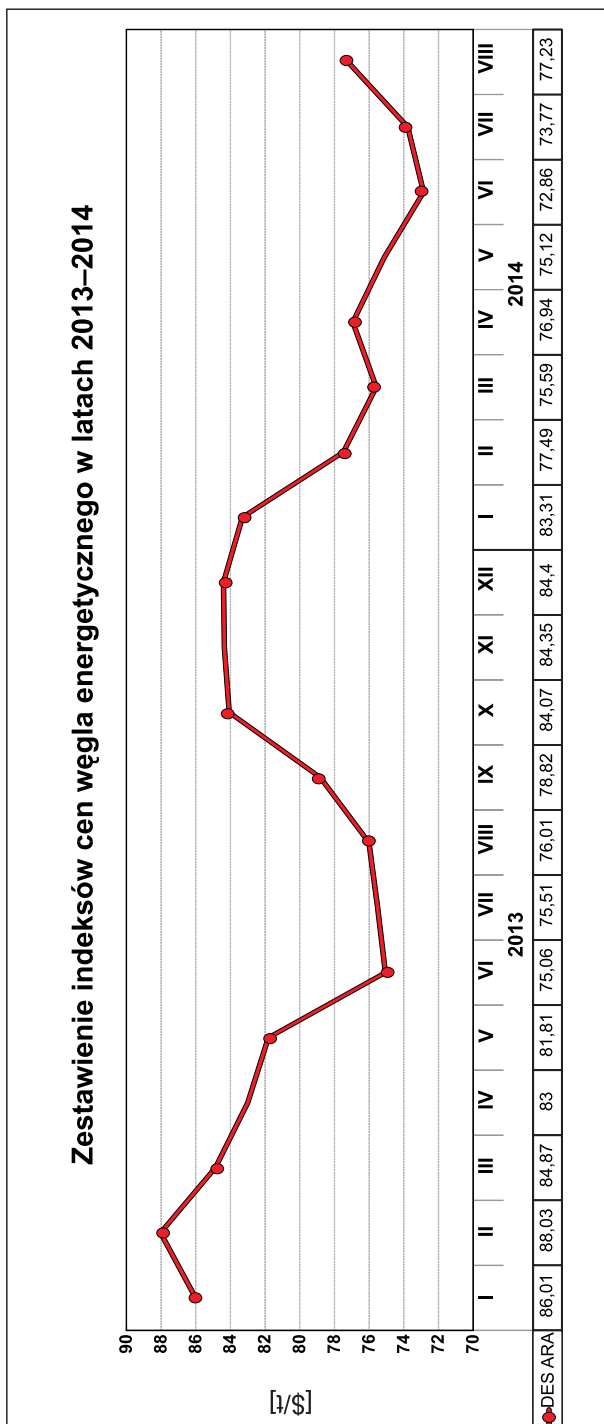
Średni jednostkowy koszt produkcji węgla w okresie styczeń–czerwiec 2014 r. wyniósł 311,03 zł/tonę i wzrósł, w porównaniu do analogicznego okresu 2013 r., o 1,61 zł/tonę, tj. o 0,5% – co wynikało ze zmniejszenia poziomu wydobycia.

Koszty sprzedanego węgla w okresie styczeń–czerwiec 2014 r. były o 8,6% niższe niż w analogicznym okresie 2013 r. i kształtowały się na poziomie 10 mld zł.

Większa dynamika obniżenia cen zbytu węgla od dynamiki obniżenia kosztów wpłynęła na znaczne pogorszenie wyników finansowych sektora.

Górnictwo węgla kamiennego w okresie styczeń–czerwiec 2014 r. poniosło stratę na **wyniku ze sprzedaży węgla** w wysokości –1 mld zł, wobec uzyskanego w analogicznym okresie 2013 r. zysku na poziomie 63,9 mln zł. **Wynik finansowy netto** był ujemny i wyniósł –0,7 mld zł, przy dodatnim wyniku w tym okresie 2013 r. w wysokości 15,6 mln zł.

Poprawa ekonomicznej efektywności spółek węglowych może nastąpić pod warunkiem zintensyfikowania działań polegających na dostosowywaniu zdolności produkcyjnych do możliwości sprzedaży węgla na rynku. Koszty produkcji węgla muszą być utrzymywane na poziomie konkurencyjnym w stosunku do cen węgla, gdyż znacząca poprawa sytuacji podażowo-popytowej szybko nie wystąpi. Można liczyć jedynie na zahamowanie presji cenowej głównych odbiorców węgla z sektora energetycznego wobec skrajnie już niskiego poziomu cen węgla.

Sytuację na światowym rynku węgla zarówno w 2013 r., jak i I półroczu 2014 r., kształtowały takie czynniki, jak: niski popyt, wysoki stan zapasów zarówno u producentów oraz konsumentów węgla, a także silna konkurencja ze strony alternatywnych źródeł energii i gazu ziemnego. W konsekwencji na rynkach węglowych obserwowano spadek zainteresowania zakupami węgla.

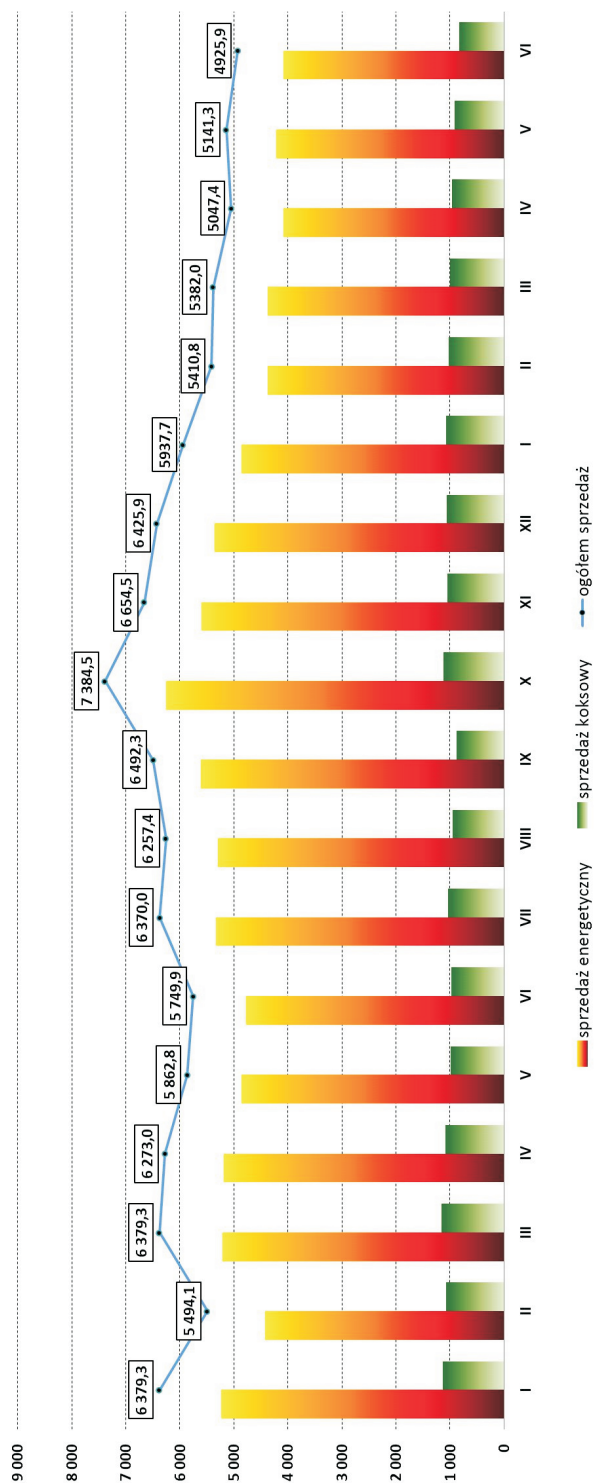
Na decyzje zakupowe dodatkowy wpływ miały niesprzyjające – z punktu widzenia producentów węgla – warunki atmosferyczne, a przede wszystkim zawrośnienie polityczne w Europie. Wstrzymywanie się z decyzjami zakupowymi prowadziło do kolejnych spadków cen tego surowca. Najniższy poziom cen DES ARA, nie notowany od 3 lat wystąpił w czerwcu 2013r. (75,06 USD/t). W kolejnych miesiącach 2013r. indeksy miały tendencję wzrostową, ale od początku 2014r. ceny ponownie spadały. Notowania tygodniowego indeksu węglowego w czerwcu 2014 r. obniżyły się do poziomu najniższego od czterech lat (71,60 USD/t DES ARA za 6000 kcal/kg w ostatnim notowaniu), przy średnich notowaniach w 2013r. na poziomie ok. 81,85 USD/t. Ceny węgla z Rosji pod koniec czerwca spadły do 69 USD/t FOB porty bałtyckie (za 6000 kcal/kg).

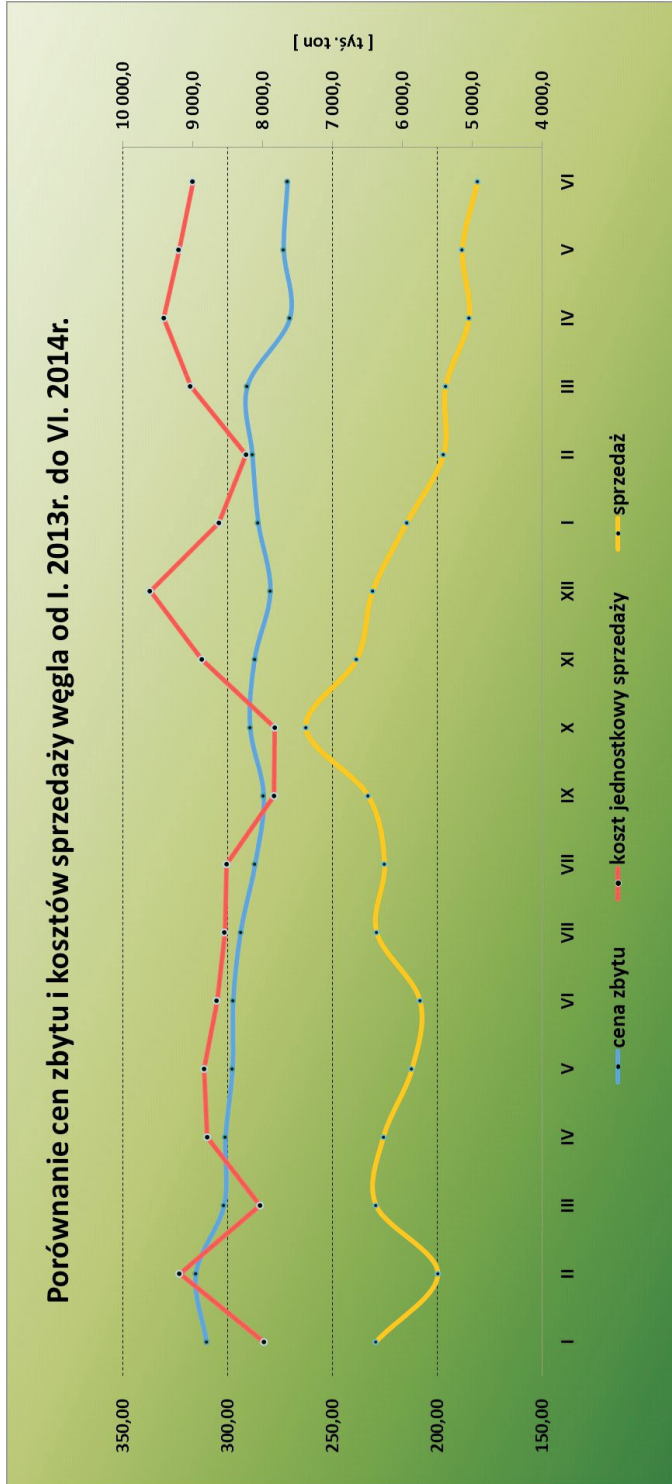
Na wykresie przedstawiono kształtowanie się indeksów cen węgla energetycznego DES ARA za 6000 kcal/kg.

Sprzedaż węgla w 2013 r. wyniosła 75,7 tys. ton. W okresie od czerwca do października 2013r. występowała tendencja wzrostowa poziomu sprzedaży wskutek zwiększania sprzedaży węgla energetycznego. Od października wielkość sprzedaży węgla w kolejnych miesiącach systematycznie malała. W czerwcu 2014 r. sprzedaż węgla wyniosła 4,9 mln ton i była niższa niż w październiku 2013 r. o 2,5 mln ton.

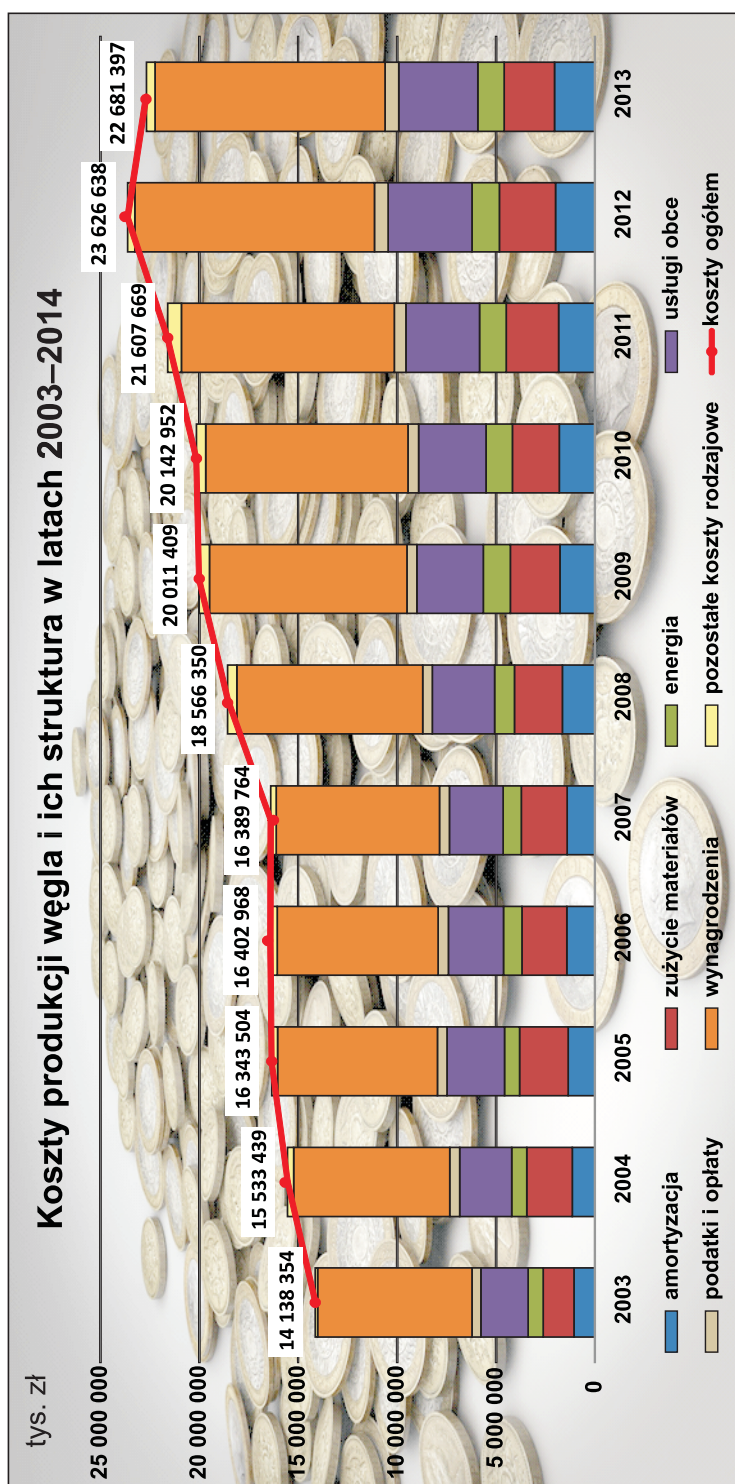
Wykres przedstawia wielkość sprzedaży węgla kamiennego w Polsce – dane miesięczne, w tys. ton.

Sprzedaż węgla kamiennego w okresie I. 2013 do VI. 2014r.

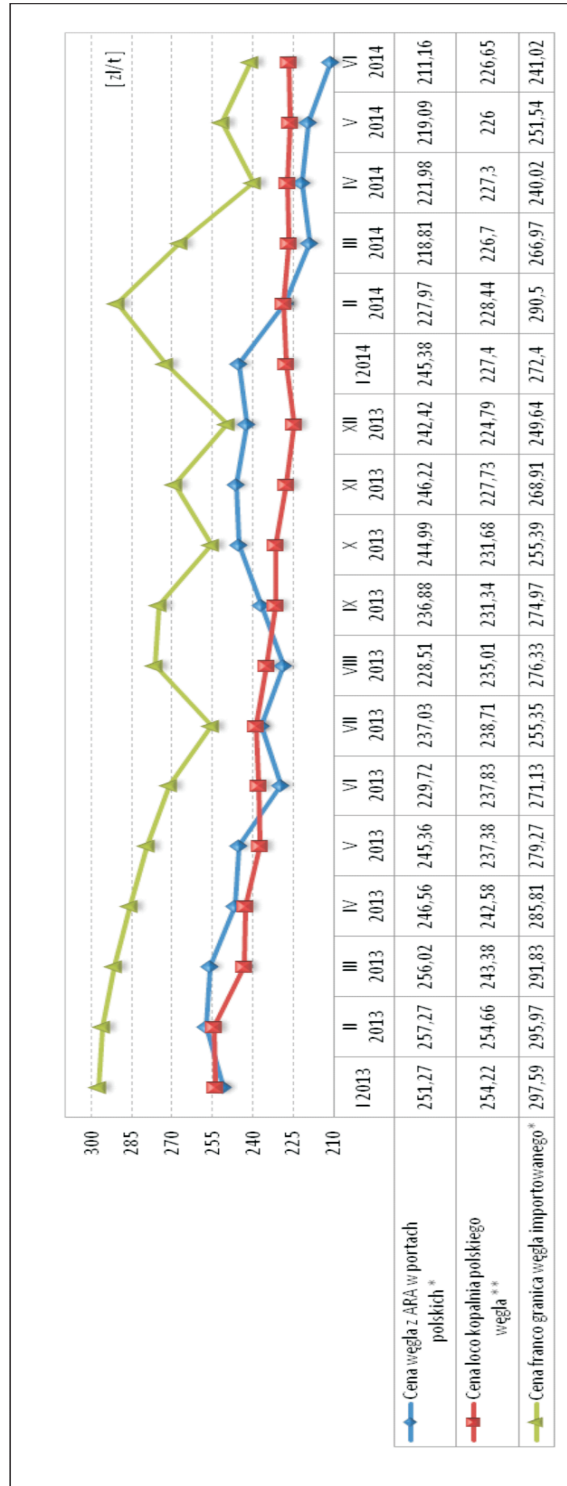

Obniżaniu wielkości sprzedaży polskiego węgla towarzyszył spadek cen zbytu. Malejąca wielkość sprzedaży, przy wysokim poziomie kosztów stałych spowodowała, iż od listopada 2013 r. koszty sprzedaży węgla są wyższe od średnich cen zbytu.

Zmiany wielkości produkcji węgla kamiennego kształtują poziom kosztów, ale w niewielkim stopniu wpływają na ich strukturę. Udział kosztów stałych wynosi około 80%, a koszty wynagrodzeń oscylują wokół 50%.

Porównanie cen węgla energetycznego w portach Amsterdam-Rotterdam-Antwerpia, cen węgla importowanego – przeliczonych do polskich warunków jakościowych z ceną polskich mialów energetycznych

Metodyka

W celu analizy konkurencyjności polskiego węgla energetycznego z węglem w portach ARA (którego poziom cen jest prezentowany w przeliczeniu na wartość opłatową 6000 kcal/kg), urealniono ceny węgla z portów ARA w portach polskich do warunków jakościowych polskiego węgla. W tym celu wyznaczono wskaźnik przeliczeniowy (iloraz wartości opłatowej węgla w ARA i wartości opłatowej polskiego węgla). Określając poziom cen węgla zaimportowanego do Polski, doliczono do cen węgla w portach ARA koszt przeladunku w portach ARA oraz koszt frachtu (porty ARA-poty polskie), dzięki czemu otrzymano cenę węgla z ARA w portach polskich (kurs PLN/USD wg NBP). Wartość ceny węgla z ARA w portach polskich i warunkach jakościowych polskiego węgla stanowi iloraz ceny węgla z ARA w portach polskich i wcześniej wyznaczonego wskaźnika przeliczeniowego.

Porównanie cen z ARA w portach polskich z cenami loco kopalnia polskiego węgla wskazuje, iż zakres obniżania cen z ARA w portach polskich od początku 2014 r. był tak znaczny, że od marca 2014 r. ceny te osiągnęły konkurencyjny poziom dla polskiego węgla. Ceny franco granica węgla importowanego wciąż są wyższe od cen polskiego węgla, ale w kwietniu i czerwcu różnica tych cen wynosiła już jedynie odpowiednio 12,72 zł/t i 14,37 zł/t.

Poprawa ekonomicznej efektywności spółek węglowych może nastąpić pod warunkiem zintensyfikowania działań polegających na dostosowywaniu zdolności produkcyjnych do możliwości sprzedaży węgla na rynku. Koszty produkcji węgla muszą być utrzymywane na poziomie konkurencyjnym w stosunku do cen węgla, gdyż znacząca poprawa sytuacji podażowo-popytowej szybko nie wystąpi. Można liczyć jedynie na zahamowanie presji cenowej głównych odbiorców węgla z sektora energetycznego wobec skrajnie już niskiego poziomu cen węgla.

